[2021] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 393

ਜੀਓ ਵਰਗੀਜ਼

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ

(2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1164)

ਅਕਤੂਬਰ 05, 2021

[ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 482 - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੁੱਚੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ - ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਡੂੰਘੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 482 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ - ਇਸ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ - ਕਿਹਾ: ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ - ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ, ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਵਾਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਸਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ - ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰ ਦੇਣਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਹੀ ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਤੱਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੇ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਧਾਰਾ 306 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 482 - ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਅਸਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ - ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਸਿਧਾਂਤ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860: ਧਾਰਾ 306 - ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਾ - ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ - ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ 1. **ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੦੬ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ 'ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਆਮ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ 'ਸਵੈ-ਹੱਤਿਆ' ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਧੁਨਿਕ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ 'ਸੁਸੀਡੀਅਮ' ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਸੁਈ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਆਪਣੇ ਆਪ' ਅਤੇ 'ਸਿਡੀਅਮ'**

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਕਤਲ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਸਵੈ-ਹੱਤਿਆ' ਦਾ ਕੰਮ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕੰਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਵੇ. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੦੬ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਕਸਾਉਣ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੦੧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਭੜਕਾਊ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਉਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ। [ਪਾਰਸ 13, 14, 15, 16] [402-ਜੀ; 403-ਬੀ-ਸੀ, ਜੀ-ਐਚ]

ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ (2001) 9 ਐਸਸੀਸੀ 618: [2001] 4 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 247; *ਐਸ.ਐਸ. ਚੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ.* (2010) 12 ਐਸਸੀਸੀ 190: [2010] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1111; *ਅਰਨਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਗੋਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।* (2021) 2 ਐਸਸੀਸੀ 427; *ਐਮ ਅਰਜੁਨਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਇਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ* (2019) ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ 3 ਐਸਸੀਸੀ 315; *ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ* (2019) 17 ਐਸਸੀਸੀ 301: [2019] 9 ਐਸਸੀਆਰ 703; *ਨਾਰਾਇਣ ਮਲਹਾਰੀ ਥੋਰਾਟ ਬਨਾਮ ਵਿਨਾਇਕ ਦੇਵਰਾਓ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ.* (2019) 13 ਐਸਸੀਸੀ 598: [2018] 14 ਐਸਸੀਆਰ 232 - ਭਰੋਸੇ.

2. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22] [408-ਈ-ਜੀ]

3. ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਲੜਕਾ ਡੂੰਘੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਉਹ 25.04.2018 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਬਹੁਤ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। [ਪਾਰਸ 24, 25] [409-ਏ-ਡੀ]

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਟੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ, ਜੋ ਕਿ 9ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 19.04.2018 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕੂਲ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 25.04.2018 ਨੂੰ, ਉਹ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 26] [409-ਡੀ-ਜੀ]

5. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਉਪਾਅ, ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਲਈ ਫਟਕਾਰਣਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰ ਦੇਣਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਈ) ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤਤਾ, ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਵੇਖਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰ ਲਗਾਈ ਪਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਤੱਥ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਨਾ ਤਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ 'ਚ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, 'ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜੀਓ (ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ.) ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 27, 28, 29) [409-ਜੀ-ਐੱਚ; 410-ਏ-ਐੱਫ]

6. ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਫਟਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੈ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਕਤ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੈਤਿਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ

ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਤੱਤ, ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 30, 32, 33) [410-ਐੱਫ-ਐੱਚ; 411-ਏ-ਸੀ]

7. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਅਸਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ. ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਈ ਇਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 34] [411-ਸੀ-ਈ]

8. ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਬਾਲਗ ਦਿਮਾਗ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਸਾਧਾਰਣ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਉਸਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝਿੜਕ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। [ਪੈਰਾ 39] [414- ਸੀ]

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਲ ਮੁਨੀਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। (1977) 2 ਐਸਸੀਸੀ 699: [1977] 3 ਐਸਸੀਆਰ 113; *ਮਾਧਵਰਾਓ ਜੀਵਾਜੀਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ. ਬਨਾਮ ਸੰਭਾਜੀਰਾਓ ਚੰਦਰੋਜੀਰਾਓ ਅੰਗ੍ਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ।* (1988) 1 ਐਸਸੀਸੀ 692: [1988] 2 ਐਸਸੀਆਰ 930; *ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ।* (1992) ਪੂਰਕ (1) ਐਸਸੀਸੀ 335: [1990] 3 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 259; *ਮੈਸਰਜ਼ ਜ਼ਾਂਡੂ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਵਰਕਸ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਸ਼ਰਾਫੁਲ ਹੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ.* (2005) 1 ਐਸਸੀਸੀ 122: [2004] 5 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 790 - ਭਰੋਸੇ.

9. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕ ਸੁਹਾਵਣਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬੇਤੁਕੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। (ਪਾਰਸ 40, 41, 42) [414-ਡੀ-ਜੀ]

<u>ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ</u>

[2001] 4 ਪੂਰਕ ਐਸ ਸੀ ਆਰ 247	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 16**
[2010] 9 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1111	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 17**
(2021) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 427	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 18**
(2019) 3 ਐਸਸੀਸੀ 315	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 19**
[2019] 9 ਐਸਸੀਆਰ 703	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 20**
[2018] 14 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 232	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 21**
[1977] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 113	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 35**
[1988] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 930	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 36**
[1990] 3 ਪੂਰਕ ਐਸ ਸੀ ਆਰ 259	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 37**
[2004] 5 ਪੂਰਕ ਐਸ ਸੀ ਆਰ 790	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 38**

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1164.

2018 ਦੀ ਐਸ.ਬੀ. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2979 ਵਿੱਚ ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 30.04.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਰ ਏਡੀਵੀ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਕੇਆਰ ਚੌਧਰੀ, ਦੀਪਕ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਮੇਹਰ ਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਵੈਭਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇਵ, ਬਾਬੂ ਮਲੇਲ, ਆਲੋਕ ਪਾਂਡੇ, ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਏਡੀਵੀਐਸ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 30.04.2019 ਨੂੰ ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੋਡਾਲਾ ਵਿਖੇ 2018 ਦੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 162 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੈਪੁਰ ਸਿਟੀ (ਦੱਖਣੀ), ਦੋਸ਼ੀ, ਸੇਂਟ ਜ਼ੇਵੀਅਰਜ਼ ਸਕੂਲ, ਨੇਵਟਾ, ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੁੱਚੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਈਪੀਸੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਸੇਂਟ ਜ਼ੇਵੀਅਰਜ਼ ਸਕੂਲ, ਨੇਵਟਾ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੁੱਚੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ।

4. ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ 9ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ 26.04.2018 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 04:00 ਵਜੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਲਗਭਗ 7 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 02.05.2018 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

5. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ- ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ:

> 26.04.2018 ਨੂੰ, ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਨਿਤੰਤ ਰਾਜ ਲਤਾ, ਉਮਰ 14 ਸਾਲ, ਉਸਦੀ ਦਾਦੀ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 04:00 ਵਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਪਾਇਆ। ਤੁਰੰਤ ਗੱਠ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੰਤਕਬਾ ਦੁਰਲਾਭਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਹਸਪਤਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 19.04.2018 ਨੂੰ ਨਿਤੰਤ ਰਾਜ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਦਿਨ ਉਸਦੇ ਪੀਟੀਆਈ (ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਇੰਸਟ੍ਰਕਟਰ) ਜੀਈਓ ਸਰ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਡੂੰਘੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 25.04.2018 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 09:00 ਵਜੇ ਇੱਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ ਆਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 26.04.2018 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਨਿਤੰਤ 25.04.2018 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਫਿਰ ਜੀਈਓ ਪੀਟੀਆਈ ਸਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹ ਸਕੂਲ ਜਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੱਚਾ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਸੌਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 04:00 ਵਜੇ ਲਟਕਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 30.04.2018 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11:00 ਵਜੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੱਲੂ ਖਾਨ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਅਤੇ ਲਟਕਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪਰਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਲੀ ਕਾਪੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪੰਨੇ ਫਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਆਦਿ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ, ਰਾਜ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਦਿੱਤਿਆ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

9. ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਐਨੇਕਚਰ ਪੀ-2 ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨੋਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵੱਖਰੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ:-

01 ਵਾਂ ਪੰਨਾ - 'ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਭਰਾ ਕੇਅਰਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਅਲਵਿਦਾ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਅਫਸੋਸ'

02ਵਾਂ ਪੰਨਾ - 'ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ'

03ਵਾਂ ਪੰਨਾ - 'ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜੀਓ (ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ.)

10. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਡਾਕਟਰ ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 19.04.2018 ਤੋਂ 24.04.2018 ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ 25.04.2018 ਨੂੰ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ 26.04.2018 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 25.04.2018 ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

11. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - 'ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ' ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਦਿੱਤਿਆ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

12. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

13. ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਪਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

''306. ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ।—ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ 'ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਆਮ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ 'ਸਵੈ-ਹੱਤਿਆ' ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਧੁਨਿਕ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ 'ਸੁਸੀਡੀਅਮ', 'ਸੁਈ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਆਪਣੇ ਆਪ' ਅਤੇ 'ਸਾਈਡੀਅਮ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਕਤਲ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਸਵੈ-ਹੱਤਿਆ' ਦਾ ਕੰਮ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕੰਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਵੇ.

15. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਕਸਾਉਣ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੦੭ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"107. ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ - ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ-

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।—ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ; ਜਾਂ

ਦੂਜਾ।—ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਜੇ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ ਤੀਜਾ। - ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਵਿਆਖਿਆ 1:—ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰਕੇ, ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 2.—ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

16. 'ਭੜਕਾਉਣਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਉਣਾ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਉਕਸਾਉਣਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ** [1] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 'ਭੜਕਾਊ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ: -

---

[1] (2001) 9 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 618

"ਉਕਸਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਭੜਕਾਉਣਾ, ਭੜਕਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

17. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। **ਐਸ.ਐਸ. ਚੀਨਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ.**[2] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਉਕਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਨੀਅਤ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੰਮ ਦਾ ਮਕਸਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਧੱਕਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

18. **ਅਰਨਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਗੋਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ** [3] ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਦੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਨਾਲ ਸਹਿ-ਸਬੰਧ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ:

47. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 14 (2014) 4 ਐਸਸੀਸੀ 453 ਭਾਗ (ਆਈ) 33 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਇਜਾਜ਼ਤਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

---

[2] (2010) 12 ਐਸਸੀਸੀ 190

[3] (2021) 2 ਐਸਸੀਸੀ 427

ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ (ਭਜਨ ਲਾਲ) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਥਿਰ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕਮਲ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪੋਕਰਨੇਕਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ।

48. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 56 ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ 15 1992 ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪ 1 ਐਸਸੀਸੀ 335 16 (2019) 14 ਐਸਸੀਸੀ 350 ਭਾਗ 1 34 ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 9 ਨਵੰਬਰ 2020 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਾਅ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਫਆਈਆਰ 'ਚ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19. ਐਮ ਅਰਜੁਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਇਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ:

"ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹਨ: (i) ਉਕਸਾਉਣਾ; (ii) ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਸੀ

---

[4] (2019) 3 ਐਸਸੀਸੀ 315

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ/ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਤੱਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 306 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

20. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ **ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬਨਾਮ **ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ** [5], ਜਿਸ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ:

> 16. ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ / ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਗੁਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੇਗੀ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
>
> 16.1. ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ; ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਭੜਕਾਉਣਾ, ਭੜਕਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ

---

[5] (2019) 17 ਐਸਸੀਸੀ 301

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ, ਮਾਮਲਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਸਲ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਭੜਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. ਅਸੀਂ **ਨਾਰਾਇਣ ਮਲਹਾਰੀ ਥੋਰਾਟ ਬਨਾਮ ਵਿਨਾਇਕ ਦੇਵਰਾਓ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ,**[6] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੇਟਾ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਕਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬੇਟੇ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। 09.02.2015 ਨੂੰ, ਮੁਖਬਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 12.02.2015 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਛੱਡ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ:-

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ

---

[6] (2019) 13 ਐਸਸੀਸੀ 598

ਪੀੜਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ 3-4 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਸ਼ਚਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੱਤ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

22. ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

23. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਵੀ।

24. ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਲੜਕਾ ਡੂੰਘੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 25.04.2018 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਬਹੁਤ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਫਿਰ ਜੀਈਓ, ਪੀਟੀਆਈ ਸਰ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ।

25. ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

26. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਟੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ, ਜੋ ਕਿ 9ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 19.04.2018 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕੂਲ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 25.04.2018 ਨੂੰ, ਉਹ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ।

27. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਸਧਾਰਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਨਾ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਨਾ ਜਾਣ ਲਈ ਫਟਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਉਪਾਅ, ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਲਈ ਫਟਕਾਰ ਦੇਣਾ, ਸਾਡੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰ ਦੇਣਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

28. 'ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰੋ' ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 ਦੀ ਧਾਰਾ 24 (ਈ) ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤਤਾ, ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏ।

29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਾਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰ ਲਗਾਈ ਪਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਤੱਥ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਲਈ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਨਾ ਤਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ 'ਚ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, 'ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜੀਓ (ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ.) ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

30. ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਫਟਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੈ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਕਤ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਤਹਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

31. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ 'ਨਹੀਂ' ਹੈ।

32. ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨੈਤਿਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਤੱਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਤੱਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

33. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.

34. ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਹੁਣ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਅਸਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ. ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਈ ਇਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.

35. **ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਲ ਮੁਨੀਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** [7] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

> ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਸਲਾਮੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

---

[7] (1977) 2 ਐਸਸੀਸੀ 699

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

36. ਦੁਬਾਰਾ **ਮਾਧਵਰਾਓ ਜੀਵਾਜੀਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਬਨਾਮ ਸੰਭਾਜੀਰਾਓ ਚੰਦਰੋਜੀਰਾਓ ਅੰਗ੍ਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ। 8, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 7** ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"7. ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਦੋਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਸਿੱਧੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੋਵੇ।

37. **ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ।** [9], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਟੀਕ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਖਤ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੂਚੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

"(1) ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ

---

[8] (1988) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 692

[9] (1992) ਪੂਰਕ (1) ਐਸਸੀਸੀ 335

ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 155 (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 (1) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ. ਆਰ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 155 (2) ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਇੰਨੇ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।

(6) ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ (ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(7) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਗੁਪਤ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

38. **ਮੈਸਰਜ਼ ਜ਼ਾਂਡੂ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਵਰਕਸ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ। ਸ਼ਰਫੁਲ ਹੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ.**[10], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ/ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

---

[10] (2005) 1 ਐਸਸੀਸੀ 122

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ ◌ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

39. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦਿਮਾਗ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਸਾਧਾਰਣ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਉਸਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝਿੜਕ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

40. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

41. ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਕਿ ਕਾਲਪਨਿਕ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕ ਸੁਹਾਵਣਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬੇਤੁਕੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

42. ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

43. ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ।

44. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 30.04.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਪੁਰ ਸਿਟੀ (ਦੱਖਣੀ) ਦੇ ਸੋਡਾਲਾ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ 2018 ਦੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 162 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

45. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669